

EUROPESE
REKENKAMER

NL

Rede

26 oktober 2021

Rede door Klaus-Heiner Lehne, president van de Europese Rekenkamer

Presentatie van het Jaarverslag 2020 van de ERK

Commissie begrotingscontrole — Europees Parlement

26 oktober 2021

Alleen de uitgesproken versie geldt.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Mevrouw de voorzitter,

Rapporteurs en schaduwrapporteurs voor de kwijting,

Geachte leden,

Vertegenwoordigers van het voorzitterschap van de Raad,

Commissaris Hahn,

Dames en heren,

Het is een genoegen om hier met u aanwezig te zijn in de Commissie begrotingscontrole, na de virtuele bijeenkomst van vorig jaar. Ik ben hier samen met mijn collega Tony Murphy, die — zoals u weet — ons voor het jaarverslag verantwoordelijk lid en deken van onze vijfde kamer is.

Krachtens de Verdragen heeft de Rekenkamer het mandaat om de rekeningen van alle ontvangsten en uitgaven van de Unie te onderzoeken en een verklaring te verstrekken waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en de regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd; deze kom ik u vanochtend presenteren voor het begrotingsjaar 2020.

Onze controleurs zouden gewoonlijk rondreizen om controles ter plaatse uit te voeren, originele documenten te verkrijgen, personeelsleden van gecontroleerde instanties persoonlijk te spreken en het fysieke bestaan van door de EU gefinancierde output te verifiëren voor de 728 door ons geselecteerde verrichtingen. Vanwege de volksgezondheidssituatie hadden zij echter maandenlang met reisbeperkingen te maken en moesten zij hun werk grotendeels uitvoeren door middel van controles op stukken en door op afstand gecontroleerden te bevragen — en wij hebben erkend dat het zogeheten ontdekkingsrisico hierdoor kan toenemen¹. Niettemin, en dit is het belangrijkste punt, hebben wij op basis van het verkregen bewijsmateriaal onze werkzaamheden kunnen afronden en de nodige controleconclusies kunnen trekken.

Wat zijn dit jaar onze bevindingen?

Zoals al jarenlang het geval is, hebben wij over de **rekeningen** en **ontvangsten** een goedkeurend oordeel uitgebracht.

Wat de **uitgaven** betreft, constateerden wij voor 2020 weer dat deze fouten van materieel belang vertonen. Dit gezegd zijnde, merken we op dat, als we kijken naar de verschillende soorten uitgaven en daarbij onderscheid

¹ Dit is het risico dat de auditor een afwijking die niet is gecorrigeerd door middel van de internebeheersingsmaatregelen van de entiteit, niet ontdekt.

maken tussen de gerelateerde risico's, uitgaven met een **laag risico** geen materiële fouten vertonen. Deze categorie omvat uitgaven waarbij begunstigden moeten voldoen aan vaak eenvoudige voorwaarden om in aanmerking te komen voor EU-financiering, bijvoorbeeld rechtstreekse steun aan landbouwers, beurzen voor studenten en begrotingssteun aan derde landen.

De uitgaven met een **hoog risico** (bijvoorbeeld uitgaven waarbij begunstigden declaraties moeten indienen voor subsidiabele kosten die ze hebben gemaakt, vaak volgens complexe regels) vertoonden echter opnieuw materiële fouten. Het aandeel van deze uitgaven met een hoog risico is gestegen tot een duidelijke meerderheid (59 %) van onze controlepopulatie voor 2020, grotendeels als gevolg van een toename van het aandeel van de cohesie-uitgaven, wat ertoe geleid heeft dat wij — net als vorig jaar — een **afkeurend oordeel** hebben gegeven **over de EU-uitgaven als geheel**.

De fouten die onze controleurs het vaakst ontdekten, waren niet-subsidiabele kostendeclaraties, niet-subsidiabele projecten, activiteiten of begunstigden, fouten bij openbare aanbestedingen en staatssteun, en gebrek aan bewijsstukken.

Voor **concurrentievermogen** schatten we een totaal foutenpercentage van 3,9 %. We troffen voornamelijk in de uitgaven voor onderzoek en innovatie fouten aan, en met name in de door kmo's gedeclareerde personeelskosten.

Voor **cohesie** schatten we het foutenpercentage op 3,5 % (een percentage dat al was verlaagd om rekening te houden met correcties die waren aangebracht voordat we ons onderzoek begonnen). We constateerden dat de meeste fouten **niet-subsidiabele projecten en kosten** betroffen; ook hebben we zorgvuldig gekeken naar wat de *nationale* auditautoriteiten vóór ons hadden ontdekt, en hier waren **aanbestedingsfouten** een belangrijke bron van problemen. Na de vaststelling van bijkomende fouten die niet op nationaal niveau of door de Commissie zijn ontdekt, concluderen wij dat de op nationaal niveau gerapporteerde restfoutenpercentages niet altijd betrouwbaar zijn. En het is niet voor het eerst dat we dit constateren, waardoor we tot de conclusie komen dat de situatie kan worden verbeterd: in de vier jaar dat we de uitgaven voor 2014-2020 hebben onderzocht, was ruwweg de helft van de door ons onderzochte uitgaven opgenomen in pakketten waarvoor de nationale auditautoriteiten onbetrouwbare restpercentages van minder dan 2 % rapporteerden. En dit heeft een domino-effect op de eigen ramingen van de Commissie: wij beschouwen het geschatte foutenpercentage van de Commissie als een minimumpercentage. Mijn collega Tony Murphy heeft dit punt tot in detail bestudeerd en wij zullen onze conclusies nog dit jaar in een speciaal verslag over deze specifieke kwestie publiceren.

Onze controle van **natuurlijke hulpbronnen** resulteerde in een geschat foutenpercentage van 2,0 %, dat volgens ons *dicht bij de materialiteitsdrempel* ligt. Hier tekent zich een duidelijke tweedeling af: enerzijds vertonen de rechtstreekse betalingen (69 % van de rubriek) geen fouten van materieel belang. Anderzijds resulteerde de rest van de rubriek (programma's voor plattelandsontwikkeling, marktmaatregelen, visserij, milieu en klimaatactie) in grotere onregelmatigheden.

Op het gebied van **veiligheid en burgerschap** bevatte een derde van onze steekproef van 27 verrichtingen fouten, waarvan er vier gevolgen hadden voor de begroting. In ons Jaarverslag vindt u een voorbeeld van een dergelijke kwestie met betrekking tot te hoog opgegeven medische kosten voor het vervoer van beschermende uitrusting tijdens de eerste fase van de COVID-19-pandemie van Azië naar het Verenigd Koninkrijk (dat, zoals u zich zult herinneren, tot eind 2020 nog EU-financiering kon ontvangen). Geen aanbesteding, een te hoge wisselkoers, declaraties voor vluchten die uiteindelijk werden geannuleerd — dit alles werd niet ontdekt door particuliere externe auditors en de eigen controles van DG ECHO. [Een ander voorbeeld betrof financiering voor huisvesting, voedsel en advies voor niet-begeleide minderjarigen, uitgevoerd door een ngo in Griekenland — er werd een standaardprijs per eenheid betaald per minderjarige. De ngo kon echter niet aantonen dat bepaalde diensten daadwerkelijk op het passende niveau waren verleend; bovendien bleven sommige jongeren, al vielen ze niet langer onder de categorie minderjarigen.] Een soortgelijk beeld tekent zich af voor de rubriek **Europa als wereldspeler**, waar 17 kwantificeerbare fouten werden aangetroffen bij de 75 onderzochte verrichtingen.

Wat **Administratie** betreft, lag het foutenpercentage ondanks een aantal fouten (7 kwantificeerbare fouten bij 48 verrichtingen) onder de materialiteitsdrempel. Dit is positief nieuws en het is het geval geweest voor de gehele looptijd van het MFK 2014-2020. Naast onze werkzaamheden voor de betrouwbaarheidsverklaring als zodanig verrichtten we ook onderzoek van 15 aanbestedingsprocedures voor maskers, handschoenen, temperatuurdetectoren en andere persoonlijke beschermingsmiddelen die tijdens het eerste jaar van de COVID-19-pandemie werden uitgevoerd, en troffen we enkele problemen aan. Het is duidelijk dat de dringende aanschaf van uitrusting in de vroege stadia van de pandemie een uitdaging was, en we zullen terugkomen op de mate van veerkracht van de EU-instellingen tijdens de pandemie in een speciaal verslag dat in het derde kwartaal van 2022 zal worden gepubliceerd door mijn collega Marek Opióła.

Nu ik ben ingegaan op de verschillende beleidsrubrieken, wil ik vier punten van horizontale aard aan de orde stellen.

Ten eerste **geografische inzichten**. U vraagt ons vaak om een nauwkeuriger uitsplitsing van de controleresultaten per lidstaat. Hoewel onze aanpak niet zodanig is dat deze “scorelijsten” voor afzonderlijke lidstaten oplevert, specificeren wij in de bijlagen 5.2 en 6.2 van ons verslag wel *per lidstaat* de gekwantificeerde fouten die wij aantreffen bij cohesie en landbouw. En waar wij concrete voorbeelden noemen, wordt de lidstaat ook vermeld.

Ten tweede, de **terugvorderingen**. Als de Rekenkamer een onregelmatigheid vaststelt, zijn wij niet degenen die kunnen proberen ten onrechte betaalde middelen terug te vorderen — dat is aan de Commissie en de nationale autoriteiten. Wij houden rekening met correcties waar we kunnen en waar dat relevant is bij het vaststellen van ons totale foutenpercentage. Een aanzienlijk deel daarvan heeft echter betrekking op voorgaande jaren, soms zelfs nog op 1994 — overigens het jaar dat ik voor het eerst werd verkozen tot lid van dit Parlement. Dit jaar hebben wij meer in detail gekeken naar de presentatie door de Commissie van financiële correcties en terugvorderingen in het AMPR en vastgesteld dat deze complex en niet altijd duidelijk is. [We probeerden na te gaan wat er achter de

nominale cijfers zat, maar het bleek bijzonder moeilijk om een duidelijk beeld te krijgen van het bedrag aan onregelmatige uitgaven dat werd gecorrigeerd en uiteindelijk teruggestort in de EU-begroting. Wat werd voorgesteld als doorgevoerde correcties en terugvorderingen, omvatte aanzienlijke bedragen die waren aangetroffen nog voordat de betalingen werden verricht of die eenvoudigweg werden vervangen door andere uitgaven.] Dit is nog maar een 'voorproefje' dat ik voor u heb over dit onderwerp, en wij zullen ons werk voortzetten met een speciaal verslag dat voor 2022 is gepland.

In de derde plaats **fraude**. De Rekenkamer heeft zes bij onze controles ontdekte vermoedelijke gevallen naar OLAF doorgeleid, en in al die gevallen werden onderzoeken geopend. De Rekenkamer heeft dit jaar ook een overeenkomst gesloten met het Europees Openbaar Ministerie en correspondeert derhalve met OLAF of het EOM, afhankelijk van hun respectieve bevoegdheden. We behandelen fraude ook in afzonderlijke lopende controles, bijvoorbeeld met betrekking tot belangenconflicten bij gedeeld beheer (GLB en cohesiebeleid). En mijn collega Nikolaos Milionis werkt aan een speciaal verslag over de fraudebestrijdingsmaatregelen van de Commissie en de lidstaten met betrekking tot het gemeenschappelijk landbouwbeleid, onder meer over de kwestie van landroof, dat u rond maart volgend jaar zult ontvangen².

Ik stel ook met voldoening vast dat er twee weken geleden met Europol een EU-wijde operatie met de codenaam **Sentinel** is gestart, samen met alle relevante EU-bureaus en -agentschappen en vele lidstaten, om criminele pogingen om NGEU uit te buiten, een halt toe te roepen. De Rekenkamer staat klaar om waar nodig aan dit initiatief bij te dragen.

Ten vierde de zogeheten "**brexit-rekening**". Zoals u weet, is de Rekenkamer ook krachtens het Verdrag verplicht om de rekeningen van de EU te controleren. In dat verband onderzochten we in 2020 de cijfers met betrekking tot de terugtrekking van het VK — op de balansdatum schat de Commissie dat het VK de EU 49,6 miljard EUR verschuldigd is en de EU het VK 2,1 miljard EUR, wat resulteert in een nettobedrag van 47,5 miljard EUR dat de komende jaren moet worden betaald.

Dames en heren,

Tot zover het jaar 2020. Laten we nu even naar de toekomst kijken.

Op basis van onze ervaring met het MFK 2014-2020 hebben wij een aantal **risico's en uitdagingen voor de volgende planningsperiode** vastgesteld, waaronder — zoals u weet — niet alleen het MFK 2021-2027, maar ook Next

² In EU-verband wordt "landroof" geassocieerd met de concentratie van landbouwgrond en GLB-subsidies bij grote ondernemingen en investeerders, met name in Oost-Europese lidstaten. "Landroof" kan verband houden met frauduleuze praktijken, zoals dwang, gebruik van politieke invloed of voorkennis, manipulatie van procedures of betaling van steekpenningen, en leidt tot concentratie van GLB-steun, wat een specifieke vorm van speculatieve activiteit kan zijn.

Generation EU, voor een bedrag dat bijna dubbel zo hoog is als dat van de vorige MFK-toewijzing. Niet alleen de omvang ervan is een uitdaging, maar ook de nieuwe opzet ervan. Wij zullen in detail terugkomen op **Next Generation EU** en de **faciliteit voor herstel en veerkracht**, eerst met een speciaal verslag in het tweede kwartaal van volgend jaar dat mijn collega Ivana Maletić heeft opgesteld om het goedkeuringsproces van de Commissie voor de nationale plannen voor herstel en veerkracht te beoordelen. Meer in het algemeen wordt er goed over nagedacht hoe de Rekenkamer kan omgaan met de nalevings- en prestatieaspecten van NGEU; dit hangt ook af van bepaalde besluiten die de Commissie en de lidstaten nemen. Maar één ding is duidelijk: ik ben er stellig van overtuigd dat onze burgers en ook uzelf als hun rechtstreekse vertegenwoordigers verwachten dat de controle op NGEU **even streng** is als die van de traditionele onderdelen van de begroting. Daarom is de Rekenkamer zeer erkentelijk voor de sterke ondersteuning door het Parlement van de specifieke **uitbreiding van het controlepersoneel** waarom wij voor de begroting 2022 hebben verzocht. Wij hopen dat het Parlement dit punt tijdens de komende bemiddeling als een van zijn prioriteiten zal beschouwen. Het gaat hierbij niet om het afvinken van nog een vakje; uiteindelijk is het zaak dat de juiste mensen er zijn die u inzichten en bevindingen over NGEU kunnen verschaffen waarover u anders niet beschikt.

Tot slot wil ik enkele woorden zeggen over **prestaties**, aangezien verschillende leden van dit Parlement de kwestie de afgelopen dagen bij mij hebben aangekaart. Ik kan u verzekeren dat de Rekenkamer zich ten volle inzet om de prestaties van de uitgaven en het beleid van de EU te controleren. Dit doen we al op een aantal manieren, waaronder onze vele speciale verslagen en ons overkoepelend verslag over prestaties. Wij willen u een pakket controlewerk leveren dat **voldoet aan de behoeften** van het Parlement en de Raad, met gebruikmaking van onze beperkte middelen. Daarom was ik blij met de uitstekende suggestie van Olivier Chastel dat vertegenwoordigers van de Rekenkamer en van de commissie CONT informeel samen bekijken hoe een dergelijk overkoepelend verslag er in de praktijk uit zou kunnen zien, los van de input die u al heeft gegeven aan mijn daarvoor verantwoordelijke collega Francois-Roger Cazala. Geachte voorzitter, ik denk dat het redelijk zou zijn deze beperkte groep zo snel mogelijk van start te laten gaan en tegen het eind van het jaar te laten afronden, zodat de Rekenkamer in alle onafhankelijkheid rekening kan houden met deze conclusies bij de vaststelling van haar standpunt in februari van volgend jaar.

Mevrouw de voorzitter, geachte leden,

Tot slot kan ik het u niet kwalijk nemen als u een “djà vu”-gevoel kreeg ten opzichte van vorig jaar bij het horen van de resultaten van onze jaarlijkse controles van dit jaar — om de bekende comedysketch te citeren die wij als Duitsers graag met oudjaar zien, “dezelfde procedure als elk jaar”. De verschillende resultaten zijn inderdaad relatief stabiel en ook de te regelen kwesties zijn vrij duidelijk. De regels, of het nu EU- of nationale regels betreft, zijn vaak complex en we constateren nog steeds dat veel controles achteraf niet altijd volledig doeltreffend zijn. In dit verband wijzen wij op een verandering in het uitvoeringsmodel. De betalingen uit het herstelfonds zullen gebaseerd zijn op de verwezenlijking van **mijlpalen en streefdoelen**, terwijl het huidige systeem voorziet in de

vergoeding van kosten. Dit zal uiteraard gevolgen hebben voor wat een fout is en kan ook een verandering inhouden in wat wij vinden en rapporteren. Dat staat echter nog te bezien.

De uitdaging voor ons allen schuilt in de vraag of de Unie op doeltreffende en transparante wijze resultaten kan boeken met een nagenoeg verdubbelde begroting. Als wij allen in onze verschillende rollen deze toets niet doorstaan, als we er op nationaal en EU-niveau niet genoeg administratieve middelen voor inzetten, als er overheidsmiddelen worden verspild of als we onregelmatigheden of fraude het herstel van ons continent laten ondermijnen, zal zich geen tweede kans voordoen.

Ik zie erg uit naar onze besprekingen vanochtend, en om dieper in te gaan op al deze onderwerpen, wil ik nogmaals onze wens als Rekenkamer uitspreken om de leden en medewerkers van de commissie CONT op de eerstvolgende geschikte datum volgend jaar in Luxemburg te mogen verwelkomen. Ik hoop dan ook ieder van u op korte termijn weer te zien.

Dank u voor uw aandacht.